

**Джерела з історії західноукраїнських земель
періоду Першої світової війни
у фондах Державного архіву Івано-Франківської області**

У статті подано джерелознавчий огляд та аналіз документів із історії західноукраїнських земель періоду Першої світової війни у фондах Державного архіву Івано-Франківської області. Охарактеризовані їх основні групи: документи тимчасових органів влади, поліції, армії періоду російської окупації; інформаційні матеріали для населення (1914–1918 рр.); документи органів польської влади, які висвітлюють окремі аспекти періоду Першої світової війни; матеріали з фондів науково-довідкової бібліотеки архіву (часописи, преса).

Ключові слова: джерела, документи, Перша світова війна, фонди.

Станом на 01.01.2014 в Державному архіві Івано-Франківської області створеному грудні 1939 р. із офіційною назвою Станіславський обласний історичний архів (з 1941 р. – Державний архів Станіславської області, з 1958 р. – Станіславський обласний державний архів, з 1962 р. – Івано-Франківський обласний державний архів, з 1980 р. – Державний архів Івано-Франківської області)¹, зберігається 3 629 фондів, 775 888 одиниць зберігання (далі – од. зб.) за 1752–2012 рр., 44 од. зб. науково-технічної документації, 34 915 од. зб. фотодокументів, 87 од. зб. фонових документів. Фонд науково-довідкової бібліотеки архіву нараховує 19 004 примірники книг та брошур, 27 762 номери журналів, 2 091 річну підшивку газет. Усі документи архіву поділено на дві великі групи: фонди періоду до 1939 р. та після 1939 р. 578 фондів періоду до 1939 р. включають відносно невеликі групи документів часів Речі Посполитої, Першої світової війни та ЗУНР і дві основні групи документів австрійського (1772–1918) та польського (1919–1939) періодів².

Оскільки Галичина в Першій світовій війні стала ареною запеклих боїв, особливо цінними є документи архіву, які висвітлюють цей драматичний період

¹ Архівні установи України: Довідник. Т. 1. Державні архіви / Держкомархів України. УНДІАСД; Редкол.: Г. В. Боряк (голова), І. Б. Матяш, Г. В. Папакін. – 2-е вид., доп. – К., 2005. – С. 285; Державний архів Івано-Франківської області: Путівник. – Т. 1: Фонди періоду до 1939 року. – К., 2008. – С. 7.

² Державний архів Івано-Франківської області: Путівник. – Т. 1: Фонди періоду до 1939 року. – К., 2008. – С. 9.

в історії краю. Цей історичний відрізок часу досліджували науковці С. В. Адамович, І. В. Монолатій, В. Клапчук, І. В. Кучера та ін.³ Відомими є краєзнавчі розвідки І. Бондарева, П. Арсенича, М. Головатого та ін. Принагідно відзначимо працю С. В. Адамовича «Станиславів у часи лихоліть Великої війни (1914–1918 рр.)», яка нещодавно побачила світ і побудована на широкій джерельній базі. 55 позицій із 110 найменувань у списку використаних джерел і літератури складають документи періоду Першої світової війни з фондів Державного архіву Івано-Франківського області.

Оскільки, на нашу думку, документи цього періоду, за винятком названих вище праць, ще недостатньо введені в науковий обіг, архівісти поставили собі за мету здійснити виявлення та подати джерелознавчий огляд джерел архіву періоду Великої війни.

Джерельну базу архіву цього періоду можна поділити на такі групи:

- документи тимчасових органів влади, поліції, армії періоду російської окупації;
- інформаційні матеріали для населення (1914–1918 рр.);
- документи органів польської влади, які висвітлюють окремі аспекти періоду Першої світової війни;

³ Адамович С. В. Станиславів у часи лихоліть Великої війни (1914–1918 рр.) / С. В. Адамович. – Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2013. – 80 с.; Адамович С. В. Єврейське питання в політиці російської окупаційної адміністрації в Галичині та на Буковині (1914–1917 рр.) / С. Адамович // Вісник прикарпатського університету. Історія. – 2005. – Вип. ІХ. – С. 23–27; Адамович С. В. Станиславів у часи лихоліть Першої світової війни (1914–1918 рр.) / С. Адамович // Галичина. Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – 2011. – Ч. 18–19. – С. 43–54; Адамович С. В., Ресент О. У роки першої світової війни (1914–1918) / С. Адамович, О. Ресент // Станиславів – Станіслав – Івано-Франківськ (до 350-річчя Івано-Франківська): монографія / Кер. авт. колективу, гол. ред. В. Великочий. – Івано-Франківськ – Львів – Київ: Манускрипт-Львів, 2012. – С. 46–57; Клапчук В. Руйнівний вплив Першої світової війни на соціально-економічний розвиток Центрального Передкарпаття / В. Клапчук / Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Вип. 18. – Львів, 2009. – С. 131–139; Кучера І. В. Політика російської окупаційної адміністрації в Східній Галичині у 1914–1917 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук. спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / І. В. Кучера. – Чернівці, 2005; Прикарпаття: спадщина віків. Пам'ятки природи, історії, культури, етнографії. Історико-культурологічне видання / Гол. ред. М. Кугутяк. – Львів, 2006. – С. 201–202.

- матеріали з фондів науково-довідкової бібліотеки архіву (часописи, преса).

Основна частина джерел відноситься до групи фондів органів державної влади та становить окрему підгрупу фондів тимчасових органів влади періоду Першої світової війни. Для правильного розуміння процесу фондування в архіві, структурних елементів назв фондів, функцій фондоутворювачів необхідне попереднє ознайомлення дослідників із адміністративно-територіальним поділом досліджуваного періоду та історичними довідками до фондів.

У результаті Галицької операції, яка тривала з 18 серпня по 21 вересня 1914 р., російські війська захопили Східну Галичину. На основі «Тимчасового положення про управління областями Австро-Угорщини, **зайнятими по праву війни**» (??? виділення – наше) від 19.08.1914 Верховний головнокомандувач 29.08.1914 видав наказ про створення Тимчасового військового генерал-губернаторства Галичини. В адміністративному відношенні його територія поділялась на Львівську і Тернопільську губернії. Згодом, після захоплення й значної частини Буковини, було створено Чернівецьку губернію. Начальники повітів, посади яких і були введені в серпні 1914 р., на основі названого вище *Тимчасового положення*, здійснювали управління цивільним життям повітів, займалися матеріальним забезпеченням військових частин, розквартируванням солдатів, утриманням поліцейського апарату. Начальники повітів підпорядковувались губернаторам: Городенківського, Коломийського, Косівського, Печеніжинського і Снятинського – Чернівецькому губернатору, Долинського повіту – Львівському, а Надвірнянського, Станіславського і Тлумацького повітів – Тернопільському. Перша російська окупація краю тривала з серпня 1914 року до травня 1915 р.

Під час другої окупації краю російськими військами після Брусиловського прориву 4 червня – 20 вересня 1916 р. було створено генерал-губернаторство

областей Австро-Угорщини, захоплених на правах війни (???виділення – *наше*), яке поділялося на дві губернії: Тернопільську та Чернівецьку. Крім Буковини, до Чернівецької губернії входили Городенківський, Коломийський, Снятинський і Косівський повіти, а Тернопільська губернія включала в себе і всі окуповані галицькі повіти, крім Покуття. З поваленням самодержавства у Росії, на основі рішення вже Тимчасового уряду, генерал-губернаторство в березні 1917 р. було реорганізоване в обласний комісаріат Галичини й Буковини, посади начальників повітів були перейменовані на комісарів повітів. Припинили діяльність влітку 1917 р. після звільнення краю від російських військ. Як ми бачимо, риторика російського імперіалізму, побудована на «праві війни» знаходила своє відображення навіть у бюрократичних документах, штампах, назвах посад тощо.

Група «Начальники (комісари) повітів» включає 9 фондів (975 од. зб., 1914–1918 рр.). Крім цього, до групи входять 4 фонди (6 од. зб., 1914–1922 рр.) комендантів міст та залізничних станцій та фонд повітової оціночної комісії (72 од. зб., 1917 р.). Це в основному рукописні тексти російською мовою, які повноцінно відображають бюрократичну скрупульозність окупантів найперше у захопленні й передачі тимчасовим органам влади майна. Відмітимо, що документи надійшли на зберігання до Державного архіву Івано-Франківської області у 1948, 1954–1955, 1959 рр. з Центрального державного історичного архіву УРСР (нині – Центральний державний історичний архів України, м. Київ), Центрального державного архіву Жовтневої революції і соціалістичного будівництва УРСР (нині – Центральний державний архів вищих органів влади та управління України), Київського обласного історичного архіву (нині – Державний архів Київської області). Документи ф. 540 розсекречені в 1957 р., а 4 од. зб. із ф. 595 і 597 лише в 1993 р.

Цінність фондів групи, яку ми розглядаємо, становить не тільки для дослідників цього періоду в історії, але і для краєзнавців, оскільки у фондах

містяться документи з повсякденної історії життя людей в окремих населених пунктах у часи лихоліть Великої війни. Огляд джерел по кожному фонду зокрема поданий у розділі 1.4 «Тимчасові органи влади періоду першої світової війни» першого тому *Путівника* по фондах архіву⁴. Зважаючи на суспільний запит, окремо окреслюємо виявлені архівістами у цих фондах відомості про поховання загиблих воїнів на території Прикарпаття⁵:

- циркуляр Галицького намісництва з питань збору коштів для впорядкування могил воїнів з додатками списків жертводавців;

- рапорти Станіславівського поліцмейстера про місця поховання солдат російської армії на території міста;

- листування з Чернівецьким генерал-губернатором і поліцейськими урядниками про впорядкування могил загиблих воїнів на території Снятинського повіту в 1917 р.;

- списки могил загиблих воїнів австро-угорської та російської армій на території Городенківського, Коломийського, Косівського повітів.

Крім групи фондів органів влади, серед документів представлені й фонди органів поліції, яку утворюють підгрупу «Органи поліції періоду Першої світової війни»⁶. Поліцмейстер міста Коломиї розпочав діяльність 1 листопада 1916 р., у березні – квітні 1917 р. реорганізований у Коломийську міську військову міліцію. Станіславське міське поліцейське управління діяло у 1915–1917 рр. під час окупації міста Станіслава російськими військами, реорганізоване в березні 1917 р. у міську військову

⁴ Державний архів Івано-Франківської області: Путівник. – Т. 1: Фонди періоду до 1939 року. – К., 2008. – С. 55–63.

⁵ Держархів Івано-Франківської обл., ф. 12, оп. 1, спр. 167, арк. 29–34; спр. 168, арк. 33–37, 40–43; спр. 169, арк. 13–40; ф. 15, оп. 1, спр. 25, арк. 4–7, 14; ф. 62, оп. 1, спр. 161, арк. 1–43; ф. 528, оп. 1, спр. 7, арк. 1–73; спр. 16, арк. 13–14, 17; ф. 605, оп. 1, спр. 20, арк. 4–9, 11.

⁶ Державний архів Івано-Франківської області: Путівник. – Т. 1: Фонди періоду до 1939 року. – К., 2008. – С. 123–127.

міліцію⁷. Посади урядників поліції згідно наказів Чернівецького губернатора від 12 березня 1917 р. і начальника Коломийського повіту від 27 березня 1917 р. в процесі реорганізації поліцейської стражі у військову міліцію були перейменовані на урядників військової міліції. Коломийський повіт був поділений на десять міліцейських дільниць (включаючи дільниці Печеніжинського повіту, який з 11.02.1917 ввійшов до складу Коломийського): 1-а Гвіздецька, 2-га Виноградська, 3-я Підгайчиківська, 4-та Коршівська, 5-та Раківчицька, 6-та Печеніжинська, 7-а Текученська, 8-а Яблунівська, 9-а Мишинська, 10-а Перерівська⁸.

На зберігання до архіву в 1948 р. надійшли документи Управління завідувача передислокацією військ Галицького округу⁹, яке діяло на території Західної України під час її окупації російськими військами в період Першої світової війни. До Галицького військового округу (за документами фонду – Галицького району) входили Бучацька, Волочиська, Кіцманська, Коломийська, Тернопільська та Чернівецька дільниці, центр знаходився у Чернівцях¹⁰.

У «Колекції інформаційних матеріалів для населення» (створеній у 2005 р. під час впорядкування фондів науково-довідкової бібліотеки архіву) зберігаються також інформаційні матеріали періоду Першої світової війни. Зокрема,

⁷ Держархів Івано-Франківської обл., ф. 609, оп. 1, спр. 6, арк. 2, 7.

⁸ Там само, арк. 2, 5, 7.

⁹ Державний архів Івано-Франківської області: Путівник. – Т. 1: Фонди періоду до 1939 року. – К., 2008. – С. 180–181.

¹⁰ Держархів Івано-Франківської обл., ф. 17, оп. 1, спр. 8, арк. 8, 13.

- *тимчасових органів влади й військової адміністрації Російської імперії*: (звернення імператора Миколи II до поляків; звернення крайового комісара тимчасового уряду Галичини і Буковини до населення окупованих територій; постанови, оголошення військового генерал-губернатора Галичини про роботу судів, покарання за злочини за законами воєнного часу, контакти з військовослужбовцями, військовополоненими, ведення діловодства російською мовою, з фінансових питань та ін.; копія циркуляру, постанови, оголошення Тернопільського губернатора про роботу прокуратури, повітових судів, контакти з військовослужбовцями, покарання за допомогу іншим збройним загонам, добровільну здачу зброї та помилування дезертирів з австрійської армії, дотримання санітарних норм для запобігання поширення інфекцій, з питань торгівлі та ін.; оголошення, відозви військових установ російської армії до населення про виконання всіх обов'язкових постанов, дотримання обмежень воєнного часу, добровільну здачу зброї та помилування дезертирів з австрійської армії, терміновий ремонт зруйнованих мостів; оголошення начальника Станіславського повіту про конфіскацію мотоциклів та велосипедів, здачу зброї за винагороду, добровільне повернення військової амуніції, святкування та богослужіння на честь імператора й імператриці та ін.; розпорядження, оголошення начальника гарнізону, коменданта, поліцмейстера, начальника міської військової міліції, бургомістра Станіслава про дотримання правопорядку та покарання за порушення, введення комендантської години, отримання перепусток, допомогу бідним верствам населення, родинам резервістів, охорону міських парків, садів, скверів, квітників, очищення вулиць та дотримання санітарних правил, поділ міста на санітарні ділянки і закріплення за ними санітарних комісій, роботу закладів торгівлі та ін.);

- *установ Австро-Угорщини* (оголошення Ради двору про службу в австрійській армії; розпорядження та оголошення намісника Галичини з фінансово-господарських питань; оголошення староства Станіславського

повіту про мобілізацію до лав австрійської армії, здачу зброї, покарання за співпрацю з російськими військами, закупівлю в населення металу, продуктів харчування;

витяг з вироку військово-польового суду 54 піхотної дивізії в Станіславі від 27 лютого 1915 р. про засудження мешканця села Красноїлля Косівського повіту Петра Сікірека за співпрацю з російськими військами, пограбування селян і єврейського населення, шантаж, порушення громадського спокою;

- *магістрату міста Станіслава* – оголошення (1914–1918) з питань: військових та безпеки в умовах воєнного часу (набір в армію військовозобов'язаних, мобілізація відставних військових та чоловічого населення, запис добровольців, матеріальна допомога армії, навчання військової справи; заборона допомагати й переховувати військовополонених, покарання за розповсюдження неправдивої інформації та ін.); господарсько-фінансових (облік продуктів харчування, заборона вивозу з міста продуктів харчування, продаж спиртних напоїв; видача карток на хліб і цукор та ін.); санітарних та протиепідемічних (заходи для запобігання розповсюдження холери; обов'язкове щеплення від віспи й холери; правила утримування собак та ін.); реєстрації населення, обмеження прав в період військових дій (видача перепусток, листків прописки, заборона пересування без відповідних реєстраційних документів та ін.); заміни вивісок з назвами установ та торговельних закладів німецькою та єврейською мовами на відповідні російські й польські; збору пожертв дітям-сиротам; святкування дня визволення м. Станіслава від російської армії;

- *окремих громадських комітетів*, які займалися опікою над сиротами, військовими та ін.

Подальше виявлення документів, які стосуються подій 1914–1918 рр. на західноукраїнських землях, було проведене у фонді найвищого адміністративного органу влади польського періоду – Станіславського воєводського управління. До виявленої групи увійшли: виписки з Версальського

та Ризького мирних договорів про встановлення нагляду за могилами солдат, які загинули під час Першої світової війни; квартальні звіти та листування про впорядкування військових цвинтарів в Станіславському воєводстві; циркуляри Галицького намісництва з питань надання допомоги інвалідам війни; особові справи, скарги, іменні списки інвалідів війни; окремі документи діяльності Коломийського товариства військових інвалідів¹¹.

Крім цього, у фонді магістрату Станіславської міської управи (ф. 27, оп. 1) зберігаються матеріали про облік інвалідів міста, у фонді Станіславського воєводського бюро фонду праці (ф. 263) – заяви інвалідів війни з проханням надати їм роботу, у фонді Станіславської каси соціального забезпечення (ф. 64) – інструкції про надання медичної допомоги інвалідам війни. В архіві також є окремий фонд громадського об'єднання інвалідів війни¹².

Перемежовані матеріалами періоду окупацій та військових дій і фонди повітових староств австрійського періоду, а відповідні фонди польського періоду містять джерела, які стосуються питань завданих військовими діями збитків, списків військовослужбовців колишньої австрійської армії, поховань військових тощо. Зокрема:

- у фонді Богородчанського повітового староства (ф. 26) зберігаються списки дітей, батьки яких загинули під час війни, листування з питань надання пенсій, опіки інвалідів війни повіту;

- у фондах Калуського повітового староства (фф. 565, 568) – циркуляри Галицького намісництва з питань надання допомоги інвалідам війни, збору коштів для впорядкування могил воїнів з додатками списків жертводавців та ін., розпорядження повітового староства від 19 червня 1916 р. про впровадження в повіті карантину, повідомлення гмінних управ про епідемічні захворювання населення з додатками списків хворих (1916), прохання громадян

¹¹ ф. 2, оп. 2, спр. 142; оп. 8, спр. 393, 394, 412, 461, 512 та ін. (див. описи 2, 4, 8, 14).

¹² Державний архів Івано-Франківської області: Путівник. – Т. 1: Фонди періоду до 1939 року. – К., 2008. – С. 296.

про звільнення їх рідних з таборів військовополонених, надання матеріальної допомоги, відшкодування завданих у результаті воєнних дій збитків, звільнення від військової та трудової повинності, списки евакуйованих родин (1916);

- у фонді Коломийського повітового староства (ф. 8, оп. 2) – особові справи інвалідів війни повіту;

- у фондах Рогатинського повітового староства (фф. 566, 567) – повідомлення гмінних управ про перебування в населених пунктах повіту біженців і їх списки, кількість евакуйованих сімей та родин, які повернулися на попереднє місце проживання (1919), заяви окремих осіб про звільнення членів їх родин з таборів для військовополонених; заяви громадян Рогатинського повіту про надання їм допомоги за завдані під час війни збитки.

Надзвичайно колоритними в цьому плані є документи, зібрані у фонді Печеніжинського повітового староства (ф. 10): циркуляри, директивні вказівки Галицького намісництва, Міністерства внутрішніх справ та листування про проведення у звільнених районах Галичини мобілізації до лав армії (грудень 1916 р. – серпень 1917 р.) та тотальної мобілізації у серпні 1917 р.; стан порядку, безпеки, політичну і криміногенну ситуацію; розшук дезертирів, військовополонених; боротьбу зі злочинністю, антимонархічною та комуністичною агітацією; нагляд за пресою, революційним, соціал-демократичним рухом, єврейськими організаціями, особами, які підозрювалися в шпигунстві; діяльність антимонархічних організацій, відділень «Січі» та інших українських, а також русофільських товариств; обмеження у видачі закордонних паспортів, боротьбу з нелегальною еміграцією; посилення контролю за пересуванням іноземців; інтернування і переселення з прикордонних смуг неблагонадійних осіб, дезертирів; порядок звільнення інтернованих з таборів; відшкодування збитків, заподіяних повіту австрійськими і російськими військами; видачу характеристик на військовослужбовців австрійської армії; евакуацію, реєвакуацію, діяльність

державних установ та ін.; доповідна записка про економічний стан повіту після відходу російських військ; таблиць дислокації підрозділів жандармерії в Галичині (1914); копії витяги з листів осіб, евакуйованих під час війни з Галичини в Росію (1917). Списки українців Печеніжинського повіту, які в період 1914–1925 рр. перебували в рядах військових формувань, містяться також у ф. 11.

Крім могил загиблих, існує суспільний запит на інформацію про вояків австрійської армії. Для історії України важливими є документи про українців – вояків УСС та інших військових формувань. Архівістами було зроблено виявлення документів і цієї тематичної групи, до якої ввійшли: альбом фотографій видатних українських діячів, вояків УГА, УСС та інших військових формувань, цивільних та військових осіб, звільнених у 1920-х рр. з таборів¹³; листування з питань спостереження за діяльністю, осіб підозрюваних у приналежності до УСС (ф. 68); реєстр ревізійних справ колишніх військовослужбовців австрійської армії, мешканців Станіславського, Богородчанського і Надвірнянського повітів з фонду Повітової команди військового поповнення (ф. 626); протоколи допитів окремих військовослужбовців армій Австрії (ф. 6); списки офіцерів запасу – колишніх військовослужбовців української і австрійської армій, які проживали в Богородчанському повіті (ф. 26); іменні списки службовців державних закладів – колишніх військовослужбовців польських формувань, які приймали участь у війні 1914–1918 рр.¹⁴; списки мешканців окремих населених пунктів Рогатинського повіту, які служили в українських військових з'єднаннях та військовополонених¹⁵; список мешканців окремих сіл Надвірнянського повіту (Саджавка, Ланчин, Добротів, Красна), які поверталися з полону з Італії, Чехословаччини, Польщі¹⁶.

¹³ Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2, оп. 2, спр. 142.

¹⁴ Там само, оп. 14, спр. 90.

¹⁵ Там само, ф. 567, оп. 1, спр. 15, 26, 61–62, 89.

¹⁶ Там само, ф. 168, оп. 1, спр. 3, арк. 1–7.

У фондах польського періоду представлені також документи комісій із встановлення збитків, заподіяних приватним особам війною 1914–1918 рр. (2 фонди, 11950 од. зб., 1920–1922 рр.) та повітових бюро (2 фонди, 47 од. зб., 1920–1932 рр.) й будівельних експозитур з відбудови Галичини (2 фонди, 56 од. зб., 1917–1922 рр.)¹⁷. Повітові комісії із встановлення збитків, заподіяних приватним особам війною 1914–1918 рр. організовані в 1919 р. на підставі постанови Ради Міністрів Польщі від 10 травня 1919 р.¹⁸ Підпорядковувались Головній оціночній комісії у Львові, ліквідовані у 1923 р. Повітові бюро з відбудови господарства організовані в березні 1920 р. відповідно до постанови Ради міністрів Польщі від 2 березня 1920 р.¹⁹ Підпорядковувались Станіславській окружній Дирекції з відбудови міст і сіл, ліквідовані в червні 1924 р.²⁰

Цікавими є також документи, які зберігаються у фондах юстиції. Зокрема у фонді Калуського повітового суду (ф. 94) відклалися різнохарактерні справи, з одного боку – циркулярні розпорядження Тернопільського губернатора та листування з начальником Калуського повіту з питань судочинства на території Галичини, зайнятій російськими військами (жовтень 1914 р. – травень 1915 р.), з іншого – справа про обвинувачення осіб у крадіжках майна під час відступу в 1914 р. австро-угорських військ. У фонді Станіславського окружного суду (ф. 229) є справи про обвинувачення осіб за зв'язок з російськими військами, а у фонді Станіславської повітової шкільної ради (ф. 270) – документи про притягнення до відповідальності вчителів за співробітництво з російською армією.

Інший вид джерел зберігається у фонді науково-довідкової бібліотеки архіву – часописи та видання періоду Першої світової війни: *Die Ukraine und*

¹⁷ Державний архів Івано-Франківської області: Путівник. – Т. 1: Фонди періоду до 1939 року. – К., 2008. – С. 196–199.

¹⁸ *Dziennik praw państwa polskiego*. – 1919. – № 41. – Poz. 298. – S. 491-495.

¹⁹ *Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*. – 1920. – № 24. – Treść. 143. – S. 386-392.

²⁰ *Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*. – 1924. – № 53. – Treść. 537. – S. 777.

ihre Bedeutung im gegenwärtigen Krieg mit Russland (1915), «Вістник Союзу визволення України» (Відень, 1914–1915 рр.), орган українського студентства «Шляхи (1915–1916 рр.), «Ілюстрована Україна» (Львів, 1914); «Діло» (1914); «Літературно-науковий вісник» (1914), «Gazeta Kołomyjska» (1914 р.). Крім цього, у фондах бібліотеки є чимало наукових розвідок про Велику війну, зроблених по гарячих слідах в кінці 1920-х – 1930-х роках. Серед них: ґрунтовне дослідження Костя Левицького «Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914–1918» (Львів, 1928); стаття отця Йосипа Іванця «Вольфсберг. Найстарший Концентраційний Табор українських виселенців в Австрії в часі світової війни», бібліографічна підбірка «Список жерел до історії Української визвольної війни 1914–1921 рр.», яка містить літературу з історії УСС тощо²¹.

«Як тільки російська армія переступила межі Галичини і побідно та нестримно заливала весь край, тоді маси народу покидали свої оселі... перті одиноким непереможним бажанням: як найскорше, – як найдалше – від москалів, від війни... Крім добровільних втікачів або як їх тоді звали збігів (з нім. Flüchtlinge) опинилися в запіллі і примусові виселенці»²², – писав у своїх спогадах отець Йосип Іванець. Слова ж д-ра Костя Левицького, **написані 100 років тому** в передовиці «Побіда осередних держав і дальші події в 1915. р.»²³ після переможного здавалося б періоду закінчення російської окупації краю, який тривав із серпня 1914 до травня 1915 р., актуальні, на жаль, і сьогодні: «У сій воєнній порі переживає український нарід важку пробу пожертвовання в ім'я красшої будучности. Його земля і весь добуток, його кров і життя станули

²¹ *Левицький К.* Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914–1918. – Львів, 1928. – 285 с.; Список жерел до історії Української визвольної війни 1914–1921 рр. // Літопис Червоної Калини. – 1932. – № 2 (лютий). – С. 24; Там само. – № 3 (березень). – С. 24; *Іванець Йосиф.* Вольфсберг. Найстарший Концентраційний Табор українських виселенців в Австрії в часі світової війни // Літопис Червоної Калини. – 1934. – № 10 (жовтень). – С. 16-21.

²² *Іванець Йосиф.* Вольфсберг. Найстарший Концентраційний Табор українських виселенців в Австрії в часі світової війни // Літопис Червоної Калини. – 1934. – № 10 (жовтень). – С. 16-17.

²³ *Левицький К.* Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914–1918. – Львів, 1928. – С. 277-282.

заборолом проти хижих зусиль ворога. Війна не знає розбору і в своїм розгоні торощить все, що стріне на шляху. **Конечні наслідки війни мусли впасти і на наш нарід, котрий на східнім краю держави станув супроти свого відвічного ворога, щоби визволяти Україну і боронити держави»**²⁴.

Сподіваємось, що представлений у статті джерелознавчий огляд джерел буде слугувати дослідникам у їх подальшому опрацюванні. Самі по собі документи також містять історичний досвід пережитої російської окупації, а історія російських окупацій українських земель, на превеликий жаль, повторюється.

Соловка Любов

**Источники по истории западноукраинских земель
периода Первой мировой войны
в фондах Государственного архива Ивано-Франковской области**

В статье представлен источниковедческий обзор и анализ документов по истории западноукраинских земель периода Первой мировой войны в фондах Государственного архива Ивано-Франковской области. Охарактеризованы их основные группы: документы временных органов власти, полиции, армии периода российской оккупации; информационные материалы для населения (1914–1918 гг.); документы органов польской власти, которые освещают отдельные аспекты периода Первой мировой войны; материалы из фондов научно-справочной библиотеки архива (отдельные издания, пресса).

Ключевые слова: источники, документы, Первая мировая война, фонды.

L. Solovka

**Sources on the History of Western Ukraine
during the First World War
in the funds of the State Archives of Ivano-Frankivsk Oblast**

The article presents a source study overview and analysis of the documents from the history of Western Ukraine during the First World War in the funds of the State Archives of Ivano-Frankivsk region. Here the main groups of the sources have been characterized: documents of the temporary authorities, the police, the army during the period of Russian occupation; informational materials for the public (1914-1918); documents of the Polish authorities, which highlight the specific aspects of the First World War period; materials from the funds of the archive's research and reference library (magazines, newspapers).

Keywords: sources, documents, First World War, funds.

²⁴ *Левицький К.* Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914–1918. – Львів, 1928. – С. 279.

Соловка Любов Михайлівна, заступник начальника відділу використання інформації документів Державного архіву Івано-Франківської області, м. Івано-Франківськ, вул. Сагайдачного, 42а, (03422) 6-34-03? [E-mail: lubov.solovka@gmail.com](mailto:lubov.solovka@gmail.com)

Д О Д А Т К И

ТИМЧАСОВІ ОРГАНИ ВЛАДИ ПЕРІОДУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

**Комісар Городенківського повіту, м. Городенка Городенківського повіту
Чернівецької губернії**

Начальникъ Городенскаго уѣзда Черновецкой губерніи

Комиссаръ Городенскаго уѣзда Черновецкой губерніи

Ф. 15, 146 од. зб., 1916–1917 рр. Опис, огляд. Рос. мова.

Циркуляри, розпорядження, обов'язкові постанови Чернівецького губернатора, зокрема з питань діяльності шкіл, церков.

Накази і постанови начальника повіту та документи з фінансової діяльності.

Протоколи засідань поліцейських урядників з питань розслідування скарг мешканців на дії солдат російської армії, санітарного стану повіту; протоколи затримання осіб підозрюваних у шпигунстві, порушників обов'язкових постанов та осіб без документів.

Дані про населені пункти, їх санітарний стан, підприємства, лікувальні заклади, аптеки та інші заклади повіту. Відомості про стан сільського господарства, рівень цін, криміногенну ситуацію, особовий склад адміністративних закладів, гмінних управ, боротьбу з інфекційними захворюваннями.

Відомості про майно, залишене власниками, які виїхали в Австрію, описи й акти передачі його у підпорядкування Міністерства землеробства.

Листування з Чернівецьким губернатором, поліцейськими урядниками про розшук дезертирів, військовополонених, осіб, підозрюваних у шпигунстві та скоєнні інших злочинів; матеріального забезпечення військових частин, розквартирування військових; формування з військовозобов'язаних робітничих загонів і надання гужового транспорту для проведення будівельних, лісозаготівельних робіт; охорону військового майна і оборонних споруд, могил загиблих воїнів; надання допомоги населенню, постраждалому від воєнних дій і голоду; благоустрій міста, стан захворюваності населення, відкриття нових шкіл, підприємств, торговельних закладів, майстерень у повіті, примусову реквізицію в селян худоби і фуражу, особового складу адміністративних органів та ін.

Заяви, скарги, прохання мешканців про видачу посвідчень, перепусток на виїзд за межі повіту, про збитки, завдані їм російськими військами.

Списки церков, священиків, поліцаїв, урядників, дітей-сиріт, голодуючих, вчителів і учнів (м. Городенка), мешканців повіту.

Начальник Долинського повіту, м. Долина

Долинського повіту Львівської губернії

Начальникъ Долинскаго уѣзда Львовской губерніи

Ф. 595, 11 од. зб., 1914–1915 рр. Опис. Рос. мова.

Протоколи засідань, рапорти урядників.

Акти перевірки фінансово-господарської діяльності Долинського солеварного заводу.

Матеріали розслідування кримінальних справ.

Описи майна, залишеного австрійськими громадянами, які втекли з території воєнних дій.

Відомості про землеволодіння осіб єврейської національності.

Листування з Львівським губернатором, завідувачем шляхами сполучення Галичини з політичних, адміністративних і господарських питань, про охорону і ремонт мостів,

реквізицію залишеного власниками майна, шпигунство, утримання, охорону і ремонт доріг, мостів.

Списки власників пивоварних і винокурних заводів, службовців повітових судів.

Комісар Коломийського повіту, м. Коломия
Коломийського повіту Чернівецької губернії
Начальникъ Коломыйскаго уѣзда Черновецкой губерніи
Комиссаръ Коломыйскаго уѣзда Черновецкой губерніи
Ф. 605, 374 од. зб., 1914–1918 рр. Опис. Рос. мова.

Тимчасове положення про управління областями Австро-Угорщини, захопленими на правах війни (копія).

Відозви і звернення Тимчасового уряду до населення, армії і флоту (копії).

Циркуляри, обов'язкові постанови головнокомандуючого армією південно-західного фронту, командування VIII армії, Чернівецького губернатора, накази військового генерал-губернатора областей Австро-Угорщини, захоплених на правах війни¹, начальника повіту, в т. ч. циркулярні розпорядження Чернівецького губернатора від 16 лютого 1917 р. про ліквідацію Печеніжинського повіту та акти прийому-передачі його документів канцелярії начальника Коломийського повіту.

Протоколи засідань членів магістрату м. Коломій.

Матеріали розслідування кримінальних справ.

Короткий огляд економічного стану гмін і гмінних управ Печеніжинського повіту.

Відомості про економічну ситуацію, стан захворюваності мешканців Коломийського повіту. Рапорти дільничих про поширення інфекційних захворювань у повіті. Статистичні відомості про кількість населення, посівних площ, лісів, худоби, наявність фабрик, заводів, млинів, нафтових і соляних промислів, аптек та інших підприємств. Списки населених пунктів повіту, дитячих притулків, будинків, що належали особам, які виїхали в Австрію, могил загиблих воїнів.

Описи рухомого і нерухомого майна землевласників, які втекли до Австрії. Постанови про реквізицію майна в залишених власниками підприємств; акти про передачу цих підприємств та майна землевласників у підпорядкування Міністерства землеробства; відомості про кількість продуктивних запасів, фуражу в залишених маєтках та кількість коштів від його реалізації. Списки залишених маєтків, селян і землевласників, які покинули їх. Списки і відомості про греко-католицькі церкви і священників.

Листування з Чернівецьким губернатором, органами поліції, військовими частинами та іншими установами з питань виборів бургомістра і членів магістрату (1917); діяльності підприємств, установ, відкриття навчальних закладів; релігійної ситуації; економічного стану; призначення ветлікарів; матеріального забезпечення адміністративних закладів і військових частин; реквізицій худоби й фуражу в населення, стягнення податків; обліку військовозобов'язаних; надання робочої сили, гужового транспорту для ведення будівельних, дорожніх, ремонтних робіт, риття окопів; охорони воєнних споруд, мостів, доріг, залізниць; надання матеріальної допомоги постраждалому в результаті воєнних дій населенню; криміногенної ситуації, розшуку арештантів-втікачів, дезертирів, військовополонених, підозрюваних у шпіонажі, скоєнні інших злочинів та ін.

Документи з особового складу органів адміністрації і поліції повіту.

Посвідчення особи, видані окремим мешканцям на право виїзду за межі повіту. Заяви, скарги, прохання мешканців про видачу документів на виїзд за межі повіту, дозволів на відкриття окремих закладів (шкіл, магазинів, торговельних точок, їдалень, пекарень, перукарень), збитки, завдані їм російськими військами, надання матеріальної допомоги.

Списки платників податків по гмінах повіту, домовласників м. Коломиї (1917), сімей, заарештованих австрійськими військами в м. Коломиї, членів повітового благодійного комітету, громадян Америки, які прибули в повіт 1914 р.

Комісар Косівського повіту, м. Косів
Косівського повіту Чернівецької губернії
Начальникъ Косовскаго уѣзда Черновецкой губерніи
Комиссаръ Косовскаго уѣзда Черновецкой губерніи

Ф. 12, 183 од. зб., 1916–1917 рр. Опис, огляд. Рос. мова.

Маніфест про зречення престолу царя Миколи II (копія).

Циркуляри Чернівецького губернатора, накази військового генерал-губернатора і губернського комісара, начальника Косівського повіту та гарнізону.

Протоколи засідань членів міського магістрату, гмінних управ (у т. ч. з питань проведення виборів до магістратів міст Косів і Кути та ін.).

Постанови начальника Косівського повіту та документи з фінансової діяльності, особового складу та діловодства його канцелярії.

Звіти, інформації, відомості начальника повіту, громад про кількість населення, криміногенний і економічний стан повіту, наявність нафтових і соляних промислів, фабрик, заводів, санітарний стан в повіті, боротьбу з інфекційними захворюваннями населення, діяльність окремих закладів, види гмінних печаток.

Фінансові звіти магістратів міст Косів і Кути.

Описи й акти передачі майна громадян, які виїхали в Австрію, у підпорядкування Міністерства землеробства; листування з питань продажу реквізованих товарів.

Матеріали розслідування окремих злочинів.

Листування з Чернівецьким губернатором, поліцейськими урядниками з питань прийняття місцевим населенням російського підданства; забезпечення громадського спокою; розквартирування військових; особового складу; матеріального забезпечення й організації діяльності адміністративних органів; роботи торговельних закладів; відкриття навчальних закладів; благоустрою міст; стану інфекційних захворювань населення; санітарного стану, роботи лікарень і аптек; призначення ветлікарів; розшуку військовополонених, дезертирів, осіб, підозрюваних у шпигунстві та скоєнні інших злочинів; охорони військових споруд; надання робочої сили, гужового транспорту для проведення лісозаготівельних, ремонтних, шляхових робіт, риття окопів; реквізиції в населення худоби, фуражу; організації в Косові й Кутах ярмарок; матеріального забезпечення окремих парафій та ін.

Посвідчення особи і тимчасові перепустки, видані мешканцям на виїзд за межі повіту. Заяви, прохання, скарги мешканців на незаконні дії солдат російської армії, про надання матеріальної компенсації за завдані воєнними діями збитки, видачу дозволів колишнім військовополоненим на повернення на попередні місця проживання та дозволів окремим мешканцям на відкриття торговельних підприємств.

Списки населених пунктів, заводів, лісів і лісників, лікувальних закладів, шкіл, греко-католицьких храмів, окремих парафій, могил загиблих воїнів.

Списки службовців місцевих закладів, Косівської міської управи, гмін, греко-католицьких священиків, медичного персоналу лікувальних закладів, робітників і службовців Косівського солеварного заводу, військовополонених та мешканців повіту (1917).

**Начальник Надвірнянського повіту, м. Надвірна Надвірнянського повіту
Тернопільської губернії**

Начальникъ Надворнянскаго уѣзда Тарнопольской губерніи

Ф. 532, 2 од. зб., 1916–1917 рр. Опис. Рос. мова.

Листування з Битківським нафтопромисловим підприємством про відправлення нафти зі станції Надвірна.

**Начальник Печеніжинського повіту, м. Печеніжин Печеніжинського повіту
Чернівецької губернії**

Начальникъ Печенѣжинскаго уѣзда Черновецкой губерніи

Ф. 604, 59 од. зб., 1916–1917 рр. Опис. Рос. мова.

Циркуляри, накази Чернівецького губернатора, начальника Печеніжинського повіту.

Матеріали розслідування кримінальних злочинів.

Документи фінансової діяльності управління начальника повіту.

Відомості про кількість населення Яблунова, яке потребувало допомоги, про церкви і священників, відкриття продовольчих крамниць, рівень цін, стан захворюваності населення та криміногенну ситуацію.

Листування з адміністративними і поліцейськими органами про передислокацію військових частин; розшук військовополонених, дезертирів; затримання осіб, яких підозрювали в шпигунстві; секвестрування Печеніжинського нафтоперегінного заводу; надання робочої сили та гужового транспорту для проведення лісозаготівельних, будівельних робіт; ревізію у населення продуктів і фуражу, стягнення податків; охорону й облік покинутого власниками майна; відновлення навчання в школах; діяльності греко-католицького духовенства; затвердження бюджетів міст і гмін; особовий склад поліцейських і адміністративних органів та з інших адміністративно-господарських питань.

Посвідчення особи окремих мешканців повіту.

Списки шкіл та будинків, придатних до розквартирування військовослужбовців.

Списки вчителів та учнів школи в с. Космач, урядників, поліцейських, військовослужбовців, вїтїв гмін.

Комісар Снятинського повіту, м. Снятин

Снятинського повіту Чернівецької губернії

Начальникъ Снятинскаго уѣзда Черновицкой губерніи

Комиссаръ Снятинскаго уѣзда Черновецкой губерніи

Ф. 62, 195 од. зб., 1916–1917 рр. Опис. Рос. мова.

Накази головнокомандувача Південно-західного фронту. Циркуляри військового генерал-губернатора областей Австро-Угорщини, захоплених на правах війни, начальника контррозвідувального відділення штабу IX армії, Тернопільського та Чернівецького губернаторів.

Постанови Тимчасового уряду про створення місцевих продовольчих органів, відкриття шкіл.

Накази начальника Снятинського повіту.

Протоколи засідань міської управи та магістрату м. Снятина.

Фінансові документи управління начальника повіту.

Матеріали розслідування окремих злочинів.

Відомості про економічну і криміногенну ситуацію; стан захворюваності населення; видачу мешканцям повіту перепусток на виїзд за межі повіту; відкриття нових шкіл та відновлення навчального процесу, вчителів; організацію в м. Снятині притулку для дітей;

надання допомоги населенню, яке постраждало від воєнних дій; затримання й арешти дезертирів, злочинців; особовий склад управління начальника повіту; ведення діловодства гмінними управами, в т. ч. зразки гмінних печаток та ін. Списки торговельних підприємств повіту.

Списки будинків, фабрик, заводів та описи рухомого і нерухомого майна власників, які виїхали в Австрію, акти передачі власності у підпорядкування Міністерства землеробства та інформації про вилучені від продажу реквізованих товарів кошти. Описи, акти на арешт Джурівських вугільних копалень.

Листування з Чернівецьким губернатором, управлінням поліції з адміністративних і господарських питань, фінансово-матеріального забезпечення діяльності закладів, установ, військових частин; розквартирування військових; криміногенної ситуації; про охорону військових об'єктів, мостів; розшук дезертирів, військовополонених, осіб, підозрюваних у скоєнні злочинів, ухилянні від виконання військової і трудової повинності; використання праці військовополонених на Джурівських вугільних копальнях; затримання осіб без відповідних документів; вилучення зброї, боєприпасів, військового майна у населення; надання робочої сили і гужового транспорту для будівельних, шляхових, лісозаготівельних робіт; реквізицію в населення фуражу і продуктів, стягнення податків; створення комісії з надання допомоги населенню; призначення повітового ветеринара, службовців органів поліції; рівень цін; видачі дозволів колишнім військовополоненим та іншим особам на повернення в місця попереднього проживання (в т. ч. справа про повернення в Снятин трьох тисяч євреїв, виселених у Чортків); впорядкування могил загиблих воїнів та ін.

Документи з особового складу органів поліції і адміністративних закладів. Книга обліку урядників і стражників повіту. Відомості про вїтів гмін та їх помічників.

Скарги окремих осіб про збитки, завдані їм солдатами окупаційної армії. Заяви мешканців про видачу дозволів на відкриття торговельних закладів.

Списки священників церков та костелів; військовозобов'язаних, які підлягали медогляду; осіб, які потребували матеріальної допомоги; урядників, стражників; платників податків по гмінах повіту.

**Начальник Станіславського повіту, м. Станіслав Станіславського повіту
Тернопільської губернії**

Начальникъ Станиславскаго уѣзда Тарнопольской губерніи

Ф. 596, 2 од. зб., 1915 р. Опис. Рос. мова.

Прибутково-видаткова книга управління начальника Станіславського повіту.

**Комісар Тлумацького повіту, м. Тлумач
Тлумацького повіту Тернопільської губернії**

Тлумачській уѣздный комиссаръ Тарнопольской губерніи

Ф. 597, 3 од. зб., 1917–1918 рр. Опис. Рос. мова.

Відомості про особовий склад управління комісара і військової міліції Тлумацького повіту.

Інвентарний опис майна управління комісара.

**Комендант м. Коломия
Коломийського повіту Чернівецької губернії
Комендантъ города Коломен**

Ф. 610, 2 од. зб., 1914 р. Опис. Рос. мова.

Листування з Чернівецьким губернатором та органами поліції з питань оперативної передислокації військ, затримання осіб, які підозрювались у шпигунстві та ін. Перепустки, видані мешканцям на право виїзду за межі міста.

**Комендант залізничної станції Городенка,
м. Городенка Городенківського повіту Чернівецької губернії
Комендантъ железнодорожной станції Городенка**

Ф. 618, 1 од. зб., 1917 р. Опис. Рос. мова.

Копії телеграм.

**Комендант залізничної дільниці станції Коломия,
м. Коломия Коломийського повіту Чернівецької губернії
Комендантъ железнодорожного участка ст. Коломыя**

Ф. 613, 1 од. зб., 1914–1922 рр. Опис. Рос. мова.

Копії телеграм.

**Комендант залізничної станції Станіслав,
м. Станіслав Станіславського повіту Тернопільської губернії
Комендантъ железнодорожной станції Станіслав**

Ф. 540, 2 од. зб., 1917 р. Опис. Рос. мова.

Телеграми з питань перевезення полонених, відправки ешелонів та військових.

**Коломийська повітова оціночна комісія, м. Коломия Коломийського повіту
Чернівецької губернії**

Ф. 607, 72 од. зб., 1917 р. Опис. Рос. мова.

Положення про повітові оціночні комісії.

Листування з Чернівецьким губернатором про створення Коломийської повітової оціночної комісії.

Протоколи, заяви, прохання магістрату, жіночого монастиря Урсулянок, сирітського притулку та жителів м. Коломиї, мешканців м-ка Яблунів, сіл П'ядики, Сопів, Маріягільф, Молодятин, Іспас, Верхній і Вербіж Нижній, Підгайчики, Слобідка Лісна, Воскресінці, Добровідка, скарги окремих осіб про відшкодування збитків, завданих їм в результаті воєнних дій, діяльності окремих військових частин та військовослужбовців.

ОРГАНИ ПОЛІЦІЇ ПЕРІОДУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Коломийська міська військова міліція, м. Коломия
Коломийського повіту Чернівецької губернії
Полицеймейстеръ г. Коломыи
Коломыйская городская военная милиция г. Коломыя
Ф. 603, 178 од. зб., 1916–1917 рр. Опис. Рос. мова.

Циркуляри, обов'язкові постанови, накази Тимчасового уряду (копії), військового генерал-губернатора областей Австро-Угорщини, захоплених на правах війни, Чернівецького губернатора, начальника контррозвідувального відділу VII армії, полицмейстера м. Коломиї, начальників гарнізону, жандармського управління.

Листування з комендантом міста Коломиї, військовими частинами, установами і закладами з питань криміногенної ситуації; розшуку осіб, яких підозрювали у розвідувальній діяльності, скоєнні злочинів; діяльності органів влади, установ (в т. ч. про збереження документів у громадських і навчальних закладах), військових частин і поліції, закладів торгівлі і громадського харчування; надання приміщень і земельних ділянок для установ, населення та військових; розподіл, правила оцінювання і продажу реквізиційних товарів, залишених власниками; формування з військовозобов'язаних робітничих загонів; протиепідемічні заходи, санітарний стан та благоустрій м. Коломиї та ін.

Постанови, протоколи, акти про накладання дисциплінарних стягнень за розкрадання залишеного майна закладів, власники яких виїхали в Австрію; описи залишеного і реквізиційного майна; акти продажу реквізиційних товарів та звіти про кількість вилучених коштів.

Звіти, відомості про роботу (1917), розташування в Коломиї військових частин, криміногенну ситуацію, захворюваність населення, кількість і приналежність підприємств, оплату праці, рівень цін та ін.

Матеріали розслідування окремих злочинів (протоколи, рапорти, журнали реєстрації затриманих осіб, речових доказів та ін.).

Фінансові документи Коломийської військової міліції.

Прохання про видачу дозволів на відкриття закладів та листування з питань надання окремим особам дозволів на проживання в Коломиї.

Списки установ, організацій, торговельних закладів, підприємств, військових частин.

Списки службовців органів поліції, військовозобов'язаних м. Коломиї (1917).

Станіславське міське поліцейське управління, м. Станіслав
Станіславського повіту Тернопільської губернії
Станиславское Городское Полицейское Управление
Ф. 528, 59 од. зб., 1915–1917 рр. Опис. Рос. мова.

Обов'язкові постанови військового генерал-губернатора областей Австро-Угорщини, захоплених на правах війни, та циркуляри Тернопільського губернатора.

Протоколи, постанови, рапорти, відомості, оголошення про розшук, затримання і притягнення до відповідальності окремих осіб за порушення постанов органів влади, підозрюваних в шпигунстві та ін.

Фінансові звіти, рапорти Станіславського міського поліцейського управління.

Акти обстеження санітарного стану міста.

Відомості про діяльність фабрик, заводів, майстерень, рівень цін, епідеміологічні захворювання серед населення, нещасні випадки та ін.

Описи рухомого й нерухомого майна осіб, які виїхали за межі Галичини.
 Листування з військовим генерал-губернатором, магістратом, військовими частинами про діяльність установ та організацій, матеріальне забезпечення військових частин, надання квартир офіцерам; криміногенну ситуацію і проведення оперативно-розшукових заходів, санітарний стан і благоустрій міста, видачу дозволів окремим особам на виїзд за межі міста, надання відомостей про окремих осіб та ін.

Заяви-прохання окремих осіб про видачу дозволів на відкриття приватних підприємств, отримання посвідчень, перепусток та ін.

Документи з особового складу Станіславського міського поліцейського управління.

Списки службовців поліцейського управління, колишніх австрійських службовців, приватних осіб, у яких конфіскували майно, затриманих та ін.

**Станіславська міська військова міліція, м. Станіслав
 Станіславського повіту Тернопільської губернії
 Городская военная милиция г. Станіслав
 Ф. 541, 9 од. зб., 1916¹–1917 рр. Опис. Рос. мова.**

Донесення, рапорти, оголошення, приписи з питань криміногенної ситуації, проведення оперативно-розшукових заходів (в т. ч. про розшук дезертирів, військовополонених та ін.).

Окремі відомості про діяльність релігійних закладів та інших установ і організацій, власників фабрик, заводів, аптек, лікувальних закладів, їдалень, про залишене приватними особами й конфісковане майно, рівень цін та ін.

Описи майна гімназій, бібліотек.

Прохання окремих осіб про видачу перепусток.

Урядники поліції (військової міліції)

4 фонди, 14 од. зб., 1916–1917 рр. Описи. Рос. мова.

**Урядник поліції 3-ї дільниці Коломийського повіту,
 с. Вербіж Нижній Коломийського повіту Чернівецької губернії
 Урядник 3-го участка Коломыйскаго уѣзда
 Ф. 612, 2 од. зб., 1916–1917 рр. Опис. Рос. мова.**

Циркулярні розпорядження, накази військового генерал-губернатора областей Австро-Угорщини, захоплених на правах війни, та начальника контррозвідки.

Листування з органами влади й поліції з питань виділення робочої сили для проведення ремонтних робіт.

**Урядник військової міліції 4-ої Коршівської дільниці,
 с. Коршів Коломийського повіту Чернівецької губернії
 Урядник 2-го участка Коломыйскаго уѣзда
 Урядник военной милиции 4-го Коршевскаго участка
 Коломыйскаго уѣзда
 Ф. 616, 1 од. зб., 1916–1917 рр. Опис. Рос. мова.**

Копії наказів та розпоряджень військового генерал-губернатора областей Австро-Угорщини, захоплених на правах війни, Чернівецького губернатора та начальника повіту.

**Урядник військової міліції 6-ї Печеніжинської дільниці,
м. Печеніжин Коломийського повіту Чернівецької губернії**

Урядник 1-го участка Печенѣжинскаго уѣзда

**Урядник военной милиции 6-го Печенѣжинскаго участка
Коломыйскаго уѣзда**

Ф. 617, 1 од. зб., 1917 р. Опис. Рос мова.

Листування з начальником Печеніжинського повіту про розшук осіб, які підозрювались у скоєнні злочинів, втікачів з в'язниці.

**Урядник військової міліції 8-ї Яблунівської дільниці,
м-ко Яблунів Коломийського повіту Чернівецької губернії**

Урядник 4-го участка Печенѣжинскаго уѣзда

**Урядник военной милиции 8-го Яблоновскаго участка
Коломыйскаго уѣзда**

Ф. 609, 10 од. зб., 1916–1917 рр. Опис. Рос. мова.

Циркулярні розпорядження, копії наказів, обов'язкові постанови головнокомандуючого Південно-західного фронту, Чернівецького губернатора.

Накази начальника Коломийського повіту з питань реорганізації і особового складу органів поліції.

Відомості в'їтів про інфекційні захворювання в гмінах.

Листування з начальниками Коломийського та Печеніжинського повітів, в'їтами гмін з питань надання відомостей про кількість землі, худоби, виділення робітників для проведення дорожніх і будівельних робіт, розшуку втікачів-військовополонених та осіб, які підозрювались у скоєнні злочинів.

Списки робітників, мешканців Яблунівської дільниці, які перебували під наглядом поліції та втікачів-військовополонених.

ВІЙСЬКОВІ УСТАНОВИ ПЕРІОДУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

**Управління завідувача передислокацією військ Галицького округу¹, м. Чернівці
Чернівецького повіту Чернівецької губернії**

Управління Завідуючого передвиженням військ Галицького району, г. Черновцы
Ф. 17, 9 од. зб., 1916–1917 рр. Опис. Рос. мова.

Рапорти, телеграми про передислокацію військ, перевезення зброї, боєприпасів, військового спорядження, вантажу, продуктів харчування та фуражу для армії.

Акти, рапорти, протоколи, телеграми про випадки, які стались на залізниці.

Листування завідувача передислокацією військ Галицького округу з Управліннями південно-західних залізниць та залізниць Галичини і Буковини, завідувачами передислокацією військ Київського, Румунського округів, комендантами залізничних дільниць, станцій та іншими установами й службами з питань матеріально-технічного забезпечення армії, надання військовослужбовцям безкоштовних проїзних квитків та ін.

* * *

Ф. 522. Снятинське повітове відділення Союзу інвалідів війни
Польщі, м. Снятин Снятинського повіту Станіславського
воєводства

Powiatowe Koło Związku inwalidów wojennych Rzeczypospolitej Polskiej w Śniatynie
Справ: 10; 1927–1938 рр.

Опис 1

Справ: 8; 1927, 1932–1936, 1938 рр.

Циркулярні розпорядження головного, воєводського та окружного правління союзу.

Протоколи засідань правління в Станіславі, зборів членів Снятинського відділення.

Інформаційні бюлетені Варшавського воєводського відділення союзу (1927–1928).

Облікові картки інвалідів війни.

Опис 1-ос

Справ: 2; 1931, 1937 рр.

Іменні списки членів Снятинського відділення та пенсіонерів.

* * *

Богородчанська повітова комісія із встановлення збитків, заподіяних приватним особам війною 1914–1918 рр.,

м. Богородчани Богородчанського повіту Станіславського воєводства

Miejscowa komisja szacunkowa w Bogorodczanach

Ф. 54, 3903 од. зб., 1920–1922 рр. Опис. Пол. мова.

Справи про встановлення і визначення розмірів збитків, заподіяних приватним особам війною 1914–1918 рр.

Станіславська повітова комісія із встановлення збитків, заподіяних приватним особам війною 1914–1918 рр.,

м. Станіслав Станіславського повіту Станіславського воєводства

Miejscowa komisja szacunkowa w Stanisławowie

Ф. 53, 8047 од. зб., 1917–1924 рр. Опис. Пол. мова.

Справи про встановлення і визначення розмірів збитків, заподіяних приватним особам війною 1914–1918 рр.

Богородчанське повітове бюро з відбудови господарства,

м. Богородчани Богородчанського повіту Станіславського воєводства

Powiatowe biuro odbudowy w Bogorodczanach

Ф. 55, 20 од. зб., 1920–1923 рр. Опис. Пол. мова.

Циркуляри, інструкції, директиви міністерств внутрішніх справ, громадських робіт, Львівської окружної дирекції з відбудови господарства про організацію та фінансування комітетів допомоги з відбудови зруйнованого війною господарства.

Протоколи засідань Богородчанського повітового комітету з відбудови про хід відбудови початкових шкіл повіту.

Звіти, відомості про кількість зруйнованих під час війни будинків, хід відбудови шкіл, церков, житлових будинків, господарських споруд.

Листування з Львівським окружним управлінням, Станіславською окружною дирекцією з відбудови господарства про хід відбудови шкіл.

Списки сіл та приватних осіб повіту, яким були завдані війною збитки.

Станіславське повітове бюро з відбудови господарства,

м. Станіслав Станіславського повіту Станіславського воєводства

Powiatowe biuro odbudowy w Stanisławowie

Ф. 52, 27 од. зб., 1921–1932 рр. Опис. Пол. мова.

Циркуляри, директиви Міністерства громадських робіт, Станіславської окружної дирекції про хід відбудови господарства.

Протоколи засідань повітових комісій з відбудови господарства про хід відбудови початкових шкіл, діяльність кредитно-позичкових спілок, надання грошових позик на відбудову та спорудження будинків в м. Надвірній.

Звіти, відомості про хід відбудови шкіл, церков, житлових будинків, надходження і витрачання будівельних матеріалів, кількість зруйнованих війною будівель.

Листування з Львівською окружною дирекцією з відбудови господарства, повітовими комісіями, повітовою шкільною радою з питань надання кредитів на відбудову шкіл і церков, про хід відбудовчих робіт, ремонт римо-католицького костелу в м. Станіславі.

Проекти, технічні описи і кошториси на відбудову греко-католицької церкви в м. Станіславі.

Заяви окремих осіб про надання їм позик на відбудовчі роботи.
Списки працівників бюро.

**Богородчанська будівельна експозитура секції відбудови поселень, м. Богородчани
Богородчанського повіту Станіславського воєводства
Ekspozytura budowlana Krajowego Urzędu Odbudowy w Bohorodczanach
Ekspozytura budowlana Sekcyi Odbudowy Osiedli w Bohorodczanach**

Ф. 56, 15 од. зб., 1919–1922 рр. Опис. Пол. мова.

Циркулярні розпорядження Львівського крайового Управління з відбудови господарства про порядок надання будівельних матеріалів.

Статут “Спілки працівників Крайового центрального правління з відбудови господарства в Галичині”.

Протоколи засідань повітової комісії з розподілу будівельних матеріалів для відбудови сіл у повіті.

Статистичні відомості про кількість, зруйнованих і відбудованих шкіл, церков, житлових будинків у повіті.

Список шкіл повіту, зруйнованих під час Першої світової війни.

**Станіславська будівельна експозитура Управління з відбудови Галичини, м. Станіслав
Станіславського повіту**

**Centrala Krajowa dla gospodarczej odbudowy Galicyi. Ekspozytura budowlana c. k.
Namiestnictwa C.O.G. w Stanisławowie**

Ф. 18, 41 од. зб., 1917–1921 рр. Опис. Пол. мова.

Циркуляри і розпорядження Центрального управління з відбудови Галичини про порядок надання фінансової та матеріальної допомоги для проведення відбудовчих відбудови.

Листування з Центральним управлінням з відбудови Галичини про будівництво криниць.

Плани, креслення та кошториси витрат на відбудову зруйнованих приміщень.

Заяви окремих осіб про надання коштів для відбудови зруйнованих під час воєнних дій будинків, господарських споруд.